

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Doct. Martini Lvtherii Avgvstiniani Theologi Synceri
Lvcvbrationvm Pars Vna, quas ædidit usq[ue] in annum
præsente[m] XX. Catalogum earu[m] uersa tibi pagina
indicabit. Alio Tomo, Domino Volente, ...**

Luther, Martin

Basileae, 1520

VD16 L 3411

Confitendi Ratio Doctoris Martini Lvtherii Augustiniani Vuittenbergensis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-34878

CONFITENDI RA

TIO DOCTORIS MARTINI LVTHERII
Augustiniani Vuittenbergensis,

PRIMUM.

QVANDO nostro seculo, omnium ferme conscientia sunt, in falsam suae iustitiae & operum suorum fiduciam humanis doctrinis abducta, fereque eruditio fidei & in deum fiducia, obmutuerit. Idcirco & confessuro necessarium est ante omnia, ut non fiducia confessionis uel faciendae uel factae nitatur; sed in solius dei clementissimam promissionem, tota fidei plenitudine confidat, certissimus uidelicet, quod qui confessuro peccata sua promissit ueniam, promissionem suam fidelissime praestabit. Non enim quia nos confitemur, sed quia ipse promissit ueniam confitentibus, gloriandum est; hoc est, non propter nostrae confessionis dignitatem aut sufficientiam (cum talis nulla sit) sed propter suae promissionis ueritatem & certitudinem. Sicut dicit Psal. xxiii. Propter nomen tuum domine propiciaberis peccato meo. Non ait, propter me, aut meam dignitatem, aut nomen meum, sed propter nomen tuum &c. Ita sane, ut opus confessionis, nihil aliud sit, quam occasio quaedam, qua deus prouocetur ad promissionem suam implendam, immo qua nos exerceamur, ad fidem promissionis, sine dubio adipiscendam; ut sic non nobis domine, sed nomini tuo des gloriam; & lateris, non cum benefecerimus tibi, sed cum benefeceris tu nobis, ut per Ezechielem dicitis. Hac ratione fiet, ut qui gloriatur in domino gloriatur, & non seipsum commendat, sed gratiam dei glorificet, Et erit, ut sit confessio & magnificentia opus dei, psal. cx.

Fiducia habenda est non in confessionem sed dei misericordiam non bis promissa.

SECUNDUM.

Quod autem deus (ad gloriam scilicet gratiae & misericordiae suae) ueniam promiserit, ex scripturis firmandum est. Primum, psal. xxxj. Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam domino; Et tu remisisti impietatem peccati mei. Et illud. ij. Reg. xij. Vnde hic psalmus desumptus est. quod primus Dauid dixit: Peccaui domino, statim dixit Natan: Dominus quoque transtulit peccatum, non morieris. Et Hiero. xvij. si egerit gens illa poenitentiam a malo, agam & ego poenitentiam super malo quod cogitavi ut facerem. Itē. j. Ioā. j. Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & iustus, qui remittat nobis peccata & emundet nos ab omni iniquitate. Et illa definitio uera iusti, Prouer. xvij. Iustus prior est accusator sui, ideo iustus, quia sese accusat, unde & sequitur: Venit amicus eius (Christus) & inuestigabit eum (id est, queret eum) & non sinet perire, etiam ab extremis inferni inuentum reducet. Hinc Iosue. vij. Confessionem peccati, uocat gloriam dei, dicens, ad Achan. Fili mi da gloriam deo, & confitere, atque indica mihi quid feceris. Et d. Hiero. ad idem, confessio peccati, est laus dei. Nec mirum, qui peccata sua confitetur, ueritatem utique dicit; deus autem est ueritas, ideo simul deum confitetur.

Probat ex scripturis quod deus promissit ueniam.

Sic. ij. Paral. ult. Manasse rex Iuda, in oratione sua pulcherrima, omni confessuro aptissima, dicit: Tu autem domine secundum bonitatem tuam promissisti poenitentiam

li iij tiam

Nihil confes-
sio nostra si-
ne dei pmissi-
sione.

tiam remissionis peccatorū &c. Vere secundū bonitatē tuam promissisti, quia nihil esset cōfessio nostra, nisi staret pmissio dei, adeo totū est bonitatis diuinę q̄ pmissit remissionē, quā nisi pmississet, p nullā iustitiā posset obtineri. Ac sic fides promissiois illius, primū & summe necessaria est cōfessuro, ne forte pre- sumat, sua diligētia, sua recollectiōe, suis uiribus deū prouocare ad remissionē peccatorū, cum iam deus ipse & remittere paratissimus, puenit eū, ac potius ad acceptandā remissionē & confessionē præstandam, allegerit ac prouocauerit, bonitatae dulcissimæ promissionis suæ.

TERTIVM.

Cōfessio pri-
fiat deo quā
suo uicario.

Anteq̄ sacerdoti confiteat̄ uicario, utiq̄ oportet, primū confiteatur principi ipsi deo, hic uero, rem serio tractare oportet, quia diuinū oculum, sicut nihil latet, ita nihil fallit. Quare hic propositū melioris uitæ, & odium peccati, oportet sine simulatiōe discutere, nam nihil fere confessuros plurimos fallit, q̄ subtilis ista simulatio & profundissima, qua plerūq̄ uiolentū peccati odium, & propositū melioris uitæ, per uim simulant, etiam coram seipsis: quod satis probat, infelix euentus, ubi post cōfessionē, cito redeūt ad ingeniū, & uelut magno onere cōfessionis leuati, denuo secure uiuunt, tam curiosi in q̄ immemores p̄positi sui, qua una re, satis possent argui, suę fictionis infelicissime. Quare hic oportet hominē esse liberrimū, & de se in seipso omnino pronūciare, sicut inuenit sese affectum, sicut uellet, si nulla esset pœna, nullus deus, nullū p̄ceptū &c. ac sicut diceret, in aurē secreti cuiuspiā amici, ubi nihil puderet omnia sua reuelare, immo sicut secum uellet, liberrime de suis loqui uitijs, ita loquatur coram deo, qui multo magis nos diligit q̄ ipsi nos.

Cōfessio non
sit coacta.

Serio affect-
sit cōfitem.

Nam si quispiam sese nō inuenit serio affectū bono p̄posito, nescio an tutum sit cōfiteri: Hoc scio, melius sibi esse, si abstineret a cōfessione. Nec in hoc p̄ceptū Ecclīe curandū esset ullo modo, siue excōmunicet siue minus: melius est Ecclīam ibi nō audire, q̄ in periculū suū, ad deum cum ficto corde accedere quia hic cōtra deum, ibi contra Ecclīam t̄m peccat: si tamē peccat, isto casu, ecclīam nō audiēdo. Quandoquidē ecclīa nihil habet mādare, in quo sit periculū anime, & semper est exceptus articulus eiusmodi a p̄ceptis ecclīe. Quicquid em̄ præcipit ipsa, pro deo & anīe salute præcipit, p̄sumens hominē esse capacem p̄cepti sui & idoneū ad impletionē: quæ p̄sumptio si fallit, p̄ceptū q̄q̄ nō tenet, cū cōtra dei p̄cepta (quæ cōscientiā ligant) statuere nihil possit. Timendum certe, multos ecclesiastici p̄cepti timore accedere, q̄bus tamē uita prior mala ex corde placet.

Melius non
cōfiteri q̄ si-
cte confiteri.

QVARTVM.

Propositum
melioris uite
a deo imper-
trandum.

Quod si inter angustias deprehēsus, formidet abstinere, & tamē sentit (si ue reuelit loqui) sese carere affectu bonę p̄positę uitæ. Hic q̄d unū reliquū est apprehendat, & prophete cōsiliū audiat, d. Effundite corā illo corda uestra, ac prostratus plane confiteatur deo, totū malum cordis sui, & oret & optet bonum propositum. Immo quis tam superbus, ut hoc cōsiliū sibi non putet necessarium? cum nullus tanto sit proposito bono, quanto debet esse. Ideo se cure petat a deo, quod sentit se non inuenire in seipso, donec serio & uere incipiat sibi placere uitæ melioris species, & sua displicere. Nō enim doctrinæ illæ de p̄posito

de proposito bono formando tradita ac passim incusata, sunt intelligenda, quod homo ipse ex sese id formare & laborare debeat (hæc enim intelligentia, mors est & perditio. Et sicut ait ille: Mors in olla o homo dei, licet heu, plurimi in ea misere excarnificentur (scilicet ad impossibilia tendere docti) sed desperando plane, atq; effundendo cor coram deo, dicere: Domine deus, non habeo quod debeo, nec possum. Da quod iubes & iube quid uis. Sic enim Augusti, orat in confessione.

QVINTVM.

Verum ista de proposito uolo caute intelligi. Propositum enim bonum dupliciter fieri debet. Primum, de manifestis mortalibus tantum, ut sunt, adulterium, homicidium, fornicatio, furtum, rapina, usura, detractio &c. Horum enim uitandorum propositum proprie pertinet ad confessionem sacramentalem, & coram deo ad quodlibet statim momentum, postq; perpetrata sunt, iuxta illud Ecclesiastici. Fili peccasti, quiesce, ne adicias iterum. Et item: Ne tardes cõteri ad dominum.

Propositum de manifestis mortalibus.

Secundo, de omnibus peccatis (quæ uenialia uocant, de quibus infra) prorsus uanum est laborare ad propositum formandum, quia si recte sese consideret, inueniet impossibile, si saltem in carne uiuere uelit, cum (ut Aug. ait) hæc uita sine talibus nõ possit agi, qualia sunt, risus, uerbum, cogitatio, aspectus, auditus, gustus, tactus superfluus, aut inconsideratus &c. Quæ etiam talia quandoq; sunt, ut incertum sit, peccata ne sint, an tentationes promouentes merita. Et tamẽ in his mirum, q; laboretur & obtundatur confessor uerbosissimo modo cõfitendi. Debet enim propositum certum esse, & super ijs, quæ certa sunt & cõmuni uita uitari possibilis sunt, ut iam dicta mortalia peccata aperta.

Propositum de oibus uenialibus est impossibile.

SEXTVM.

An peccata cordis occulta, ac sic soli deo & homini qui fecit ea, cognita, pertineant ad cõfessionem sacramentalem, extra meum captum est: Libetissime negarem, nec enim ulla uia, aut ratio, aut scriptis, pbari potest: sepiusq; mihi suspitio fuit, esse id totum inuentum uel auarorum uel curiosorum, aut certe tyrannorum prælatorum, qui hæc uia, populũ Christi, in terrorem sui adduxerint. Nam, id est (meo iudicio) penitus in iudicium dei manũ mittere, & forũ dei uiolare, præsertim si cogantur ad id homines. Hic uenit illud mare iurium & quæstionũ impossibile, de casibus peccatorum &c. Cũ sit impossibile ipsi homini scire, quãdo mortaliter superbierit, uel cõcupierit, uel inuiderit in corde. Et quomodo hoc sacerdos sciet, qui ad mortalia tantum positus est iudicanda? Alienum cor cognoscat, qui suum non satis nouit?

De peccatis soli deo & homi q ea fecit nõtis.

Inde fit, ut multi multa cõfiteantur, nescientes an sint peccata nec ne. Et ad id impelluntur per illud Gregorij: Bonarum mentium est, ubi culpa non est, culpam agnoscere. Hoc em̃ coram deo præstandũ, etiã sibi præstari (tam immanis est pontificũ & sacerdotũ arrogãtia, & fastuosissimũ pharisæorum supercilium) uolunt, nec interim uident, si id homini esset præstandũ, tota uita nihil aliud opereretur fieri, q; cõfiteri, atq; etiam ipsam cõfessionem alia cõfessione cõfiteri, timedo culpam, ubi culpa non est, cum & bona opera, non uacent culpa: & lob uertur omnia opera sua.

SEPTIMVM.

Igitur alius id explicet, hoc ego contentus sum, quod nõ omnia peccata cordis sunt cõfitenda; si autẽ aliqua sunt cõfitenda, ea tantũ assero, q; ipse manifeste scit sese

Ea pctã cordis cõfitenda q; in corde corra dei mã data statuit.

scit sese contra diuina mandata in corde statuisse. Hoc est non simplices cogitationes, de uirgine aut muliere, aut e contra mulieris de adolescente; Nec ipsas affectiones, nec ardorem libidinis mutuum, seu inclinationes ad sexum, alterum quantumlibet scdum. Adde, nec passiones talium. Sunt enim hæ cogitationes, frequentius passiones a carne, mundo, diaboloue fuscitate, quas anima ferre cogitur inuita, aliquando per multam moram, immo quandoq; tota die uel hebdomada, sicut Paulus apostolus confitetur de suo stimulo. Ratio horum est, quia propositum super illis uitandis est impossibile & uanum & mendax, & inclinationes & affectiones mutue sexum, non cessant, data occasione. Deinde diabolus non quiescit, & natura nostra tota est peccatum. Sed illi, qui sine peccato uolunt esse & hominem sanum credunt, hi nobis has cruces statuunt ut non cessemus (sacerdoti etiam) confiteri, quacumq; uel modico nos titillat tantummodo. Igitur, si oportet confiteri omnino hæc occulta cordis, tantum ea, quæ pleni sunt consensus in opus cõfiteantur, qualia in ijs, qui cupiunt pie uiuere, uel raro uel nunq; contingunt, etiam si assidue affectionibus & passionibus talibus uexentur.

OCTAVVM.

Huc pertinet Theologorum quorundam audacissimorum genus, nati ad ipsum, ut uero dei timore in cordibus hominum extincto, falsis terroribus totum orbem concutiant, ut de illis Christus dixisse possit uideri: Terrores de celo conmemorans; hi sunt, qui aggressi sunt nobis discernere peccatum mortale & ueniale, scilicet ut ubi audierint homines esse aliquod peccatum ueniale, securi sint, & dei timorem (ac si ueniale ipse nihili pendat) penitus remittant, rursum ubi mortale peccatum esse audierint consensus cordis, tum si quis præcepta ecclesie non audierit, aut nescio, quid aliud leuiculum admiserit, iam nullus sit locus Christo in corde, p̄consultioe sonitus maris & fluctuum miserime cõsciencie.

Contra hos sciendum, qd oporteat hominem desperare sese omnia sua mortalia peccata confiteri unq; posse. Et doctrinam illam, quæ uulgatur in ecclesia, ex decretis, qd semel in anno omnium suorum peccatorum (sicut sonant uerba) debeat facere confessionem omnis Christianus, aut esse diabolicam & homicidissimam, aut egentem multo & laxo interpretamento.

Oportet inq; non omnia confiteri, nec mortalia, nec uenialia, quin oportet nosse, quod post omnem diligentiam suam factam, adhuc minorem partem peccatorum sit confessus. Vnde hoc: quia dicit scriptura, psal. xvij. Ab occultis meis munda me domine. Ista occulta solus deus nouit. Et iterum: Cor mundum crea in me deus, utiq; immundum confitetur cor, etiam tam sanctus propheta; & ecclesia tota sancta orat, fiat uoluntas tua, scilicet confessa, quod non facit uoluntatem dei, & sese peccatricem esse. Porro tantum abest, ut omnia mortalia possimus nosse nedum confiteri, ut etiam bona opera nostra, si deus per rigorem iudicet, & non misericordia ignoscente agnoscat, sint damnabilia & mortalia. Ideo si omnia mortalia sunt cõfitemenda, breui uerbo id fiet, si semel dixerimus: En totum quod sum, uiuo, ago, loquor, tale est, ut mortale sit & damnabile; iuxta illud, psal. cxlij. Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens; Et ad Ro. vij. Ego autem carnalis sum uenundatus sub peccato, non inuenio in carne mea bonum, quod nolo malum, hoc facio &c.

Quin hoc est mortaliū mortalissimū, non credere, se esse damnabili & mortali

Temere aq;
buidā fecer/
nunt mortali
a ueniali/
bus,

Desperandū
oia mortalia
posse cõfiteri

Oia opa no/
stra damna/
bilia secundū
rigorem diu/
inum.

mortalis peccato obnoxium coram deo. Ad quam infaniam isti Theologi, hac regula sua, nituntur data opera, & perditissime, trahere hominum conscientias, dum docent, uenialia esse distincta a mortalibus, suo scilicet more. Ita legimus in Augu, Cyp. & alijs patribus, non peccata mortalia, sed criminalia, id est ea quae accusari & conuinci poterant, ligata & soluta fuisse.

Omnia ergo peccata intelligat Decretum oportet, omnia crimina, ut de quibus uel alij, uel ipsius conscientia eum accusant, conscientia inq; recta, non ex traditionibus hominum cauterisata & pessime informata, sed ex diuinis mandatis erudita, quae sciat, multo plura esse relinquenda diuinae bonitati soli, q̄ suae diligentiae committenda. Sed quid, si in morte diabolus obijciat peccata non confessa, sicut multa exempla legimus? Respondeo, transeant illa, cum ijs, de quibus dicitur: Delicta quis intelligit? Et illis, non intres in iudiciu cum seruo tuo &c. Si quid exemplorum contra haec facta sunt, uel illudete diabolo facta sunt, uel non recte intelliguntur, sufficit te uoluisse omnia confiteri si nos ses & posses, misericordiam suam glorificari uult, dicens, sed ubi in iustitijs? Non, sed in peccatis & miserijs nostris. Scriptura oportet pferri oibus exēplis.

Quomodo
satisfit cano/
ni confessio/
ne p̄cipienti.

NONVM.

Ad rem ipsam accedendo, tumultum illum distinctionu penitus abscondat confessurus, qui passim celebratur, scilicet, quid per timorem male humiliantem & timorem male accedente, quid contra tres uirtutes Theologicas, fidem, spem, charitatem, quid contra quatuor uirtutes cardinales, quid per quinque sensus, quid per septem peccata mortalia, contra septem sacramenta, contra septem dona spiritus sancti, quid contra octo beatitudines, quid contra nouem peccata aliena, quid contra duodecim arti. fidei, quid per muta, quid per clamata in caelum peccata, aut si qua alia sunt, per quae aut contra peccatum est. Iste em odiosissimus ac tediosissimus cathalogus distinctionum inutilissimus est, immo noxius omnino. Addiderunt his malis quidam circumstantiarum molestissimum negocium, quibus omnibus duo fructus promouerunt. Primum, quod confessuro his nugis tantum negocij sit, ut id quod precipuum est, penitus curare non possit, scilicet studium boni propositi, tanta mole memoriam occupare, & curarum sollicitudinumq; recte proferendi negocio cor opplere coactus.

Multiplex di/
stinctio pec/
catoru in cō/
fessione abi/
scindenda.

Atq; dum quaerit peccata oblita uel modum confitendi, interim presentis conscientiae morsum, totamq; salutaris confessionis utilitatem penitus amittat, ut absolutus non a deo gaudeat sese absolutum, q̄ sese misera illa confitendi carnificina semel liberatum. Quia nec absolutioem tam quaesiuit, q̄ finem laboriosissime confitendi carnificinae, adeo dum dormimus secure, omnia passim sunt subuersa. Alterum, ut & confessori sint tediosissimi, tempus ei furantes, & alios impediētes.

Quare ipsa praecpta dei breuiter sunt inspicienda, in quibus sine dubio, omnia peccata continentur, si recte intelligantur. Nec tamen haec omnia, sed ultima duo prorsus a confessione sunt excludenda. Confessio enim & breuis esse debet, & eorum potissimum peccatorum, quae praesenter mordent, & ut dicunt, quae mouent ad confessionem. Confessionis enim sacramentum ad quietandam, non perturbandam conscientiam institutum est.

Ex dei p̄ce/
pris cōfiteđu

EXEMPLI GRATIA.

De illo.

De illo præcepto, Non mœchaberis, cito dixerit, quo modo libidini cesserit uel opere uel uerbo uel cōsensu, uelut se totum cum omnibus membris & sensibus in eo præcepto describēs. Quid ergo quinque sensus, peccata mortalia, & aliud pelagus distinctionum oportet adducere frustra? Ita in illo: Non occides cito dixerit, qua specie iræ peccauerit, an odio, an detractioe & maledictione an opere ipso. Sic in cæteris, sicut dedita opera conatus sum in præceptorio meo, & schedulis decalogorum monstrare.

Contra hæc nihil moueat, quod in decretis de pœ. & quarto sententiarū aliter tractetur ista materia. Plena sunt omnia humanis cōmentis; Nec mirū, quā sumpserūt sua oīa ex libello quodā apocrypho & indocto, qui de uera & falsa pœnitētia B. Augustino inscriptus, ubiq; titulo mentito celebratur.

DECIMO.

Magis pōde
rāda sūt pœtā
cōtra dei mā
data facta q̄
hominū.

Horæ cano/
nicæ distra/
ctę persolute
inexpiable
existimatur
peccatum.

Angutta aq̄
cōtionem pro
hibeat.

In facienda cōfessione diligenter obseruari oportet, ut multo discrimine discernantur peccata, quæ contra diuina mandata, & quæ contra humana statuta cōmissa sunt. Hoc dico, quia hodie inualuit insania, ut quæ cōtra decreta pontificum peccantur, mira cura obseruentur, quæ cōtra deum uero, uel parua, uel nulla. Exemplis tibi notum faciā, Inuenias sacerdotes, & religiosos, qui si in Canone missæ uel syllabam titubent, aut repetāt, nescio quod uelut monstrū exhorrescāt, cū hic uel naturalis linguæ defectus uel casus quispiā nullū peccatum fecerit. Porro nullus est, quin confiteatur sese distractū fuisse, sua præparatoria nō legisse, aut alias anilissimas nugas. Fuit unus, qui ter accito sacerdote, in altari iam celebrās, cōfiteretur, ut ut quid incidisset, deniq; diaboli ista ludicra infinita, uidi multis tanta fuisse serā, ut prope insanerint. At qui in corde odium uel inuidiam occultā alerent, ante & post missam maledicerent, ociose fabularentur, detraherēt, nihil mouebat, unde hæc peruersitas? Ex traditionibus hominū auersantiū (ut Apłus ait) ueritatē. Et quia deo uerorū peccatorum cōfessionē negleximus offerre, tradidit in sensum reprobū, ut fictis peccatis, nos ipsos illudamus, & sacramēti beneficio priuemus, eo maxime studio quo maxime quærere uidemur. Huius farinae sunt, qui horarū Canoniarū neglectū, prope irremissibile peccatum fecerūt, cum interim fornicatiōes contra dei præceptum, aut omissa studia erga proximum, facile remittant. Inuenias, qui S. Sæterini uel somnium uel exemplum eo probēt, ut se horas Canonicas, nec anteuertere, nec post complere sine peccato arbitrentur posse, etiam si iustissima causa fuissent legitimo eorum tēpore impediti, scilicet, seruiēdo proximi necessitatibus, id est, meritis melioribus sexcētis, q̄ fuissent eorū frigidissime, & forte damnatissime oratiōes. Adeo nō attēdūt, in seruitio proximi mā datum dei debere præferri mandato hominū, in lallandis uerbis horarum sine intellectu. Huc pertinent, qui intra Canonem, etiam pro summa necessitate & periculo loqui, aut puerū uocare nefas putent. Deinde ieiuniū aliud naturæ aliud ecclesiæ facientes, si quis uel imprudēs guttas aliquot glutierit, aut medicinæ quid sumpserit, penitus a sacramento arceant, & peccatum uel maximū hic statuunt. Miror ego, unde nam hominibus istis autoritas sit harum legum condendarum & peccatis a se repertis cōscientiarum perturbandarum. Ex ijs æstimentur reliqua similia.

Laici uero, alius confitetur se libenter gustasse dulcia, alius audisse iucunda, olfecisse odorata, tetigisse mollia. Ad maiora ueniam⁹, Comedisse butyrū. uel oua

uel oia diebus ieiunij, uulgo persuasum est, hæreticum esse, tam atrociter seuiunt leges hominū in ecclesia dei. Et nos populi hac superstitione, immo nostra tyrannide secure fruimur, nihil curantes dei præcepta passim pro ludibrio haberi, modo ad nostras paueant & palleant leges. Adulterū nemo hæreticum uocat, fornicatio leue peccatum, schismata & discordiæ etiam autoritate & nomine ecclesiæ suscitata & seruata & aucta, merita sunt. Sed carnes sexta feria edisse, hæresim omnium summa est, sic nos erudimus & erudiri permittimus populum Christi. Sed iam me piget, tædet, pudet, miseret, istius infiniti Cahos superstitionum, quas in sacramentum istud confessionis saluberrime inuexit infelix illa syncerioris Theologiæ ignorantia, quæ tyrannidē suam egit a tempore constitutionum humanarum.

Minora cōfite-
rentur & maio-
ra nō curant

VNDECIMO.

Consulo, quod & Ioan. Gerson aliquoties consuluit, ut aliquādo cum scrupulo conscientiæ quis accedat ad altare seu sacramentum, uidelicet, non confitens, si immodestius uel biberit, dixerit, dormierit, aut aliud quid fecerit, aut horam unam aliquam non orauerit. Vis scire quare id consulatur. Audi, ut homo discat in dei misericordiam plus fidere quā in suam confessionem aut diligentiam. Nihil enim satis fieri potest aduersus maledictam illam fiduciam operum nostrorum.

Cū scrupulo
etiā interdū
accedendum
ad cōionem,

Etiam ideo, ut si qua uel tentationis uel mortis ingruat necessitas, & cœperint apparere occulta illa peccata, quæ nunquā uidere aut confiteri potuit, tum iam paratum habeat usum confitendi in dei misericordiam indignis præstitam. Iuxta illud, paratum cor eius sperare in domino. Alioquin quomodo sperabit in tantis molibus peccatorū, tunc irruentiū subito, qui in hac uita, dum ocium erat, nec in minimo, uel ficto peccato didicit sperare in domino? Si dicis, quid si hoc sit contemnere sacramentum dei, & tentare deum?

Discenda est
fiducia i deū

Respondeo, non erit tentatio dei, si ad gloriā dei fiat: id est, si ideo facias, non quod cōtemnas sacramentū dei, nec eum tentes, cū sis paratus etiā oīa cōfiteri, sed ut miseram conscientiam assuefacias in deū confidere, & nō ad omnē sonitū folij uolantis pauere. Nō dubites, oīa quæ fiunt hoc fine, ut fiducia in deū habeat sunt deo gratissima. Cū tota gloria eius sit hæc, si in eius misericordiam quæ magnanimissime cōfisi fuerimus. Nō tñ uolo, ut semp̄ ita fiat, sed aliquā in quibus tantū ad erigendam fiduciam in deū, ac destruendam fiduciam nostræ confessionis.

Vix enim sine uitio celebrat, qui magis secure accedit, quia confessus est, quæ quia deus misericors est, immo tota impietas hæc est omnino. Summa enim summarū est: Beati qui confidunt in dño, quando in dño audis, utique intelliges, infelicē eum qui confidit in aliquid, quodcūque nō est ipse dñs, qualem faciunt Artista illi cōfitendi, quid em̄ fecit ars confitendi, nisi quod aboleuit artem & usum confidendi, ut multum confiteri, nihil confidere disceremus.

DVODECIMO.

In casibus referuatis, multi uexant, ego, quia scio leges hominum, oportere episcopi cōfiteas subiectas esse, & plus ad fauorē quā rigorē trahendas. Eorum sequor usum & cōsiliū, qui in peccatis occultis, nullū referuari casum censent. Ideo absoluedos esse omnes, quorum occulta sunt peccata, ut sunt peccata carnis, seu libidinis

Peccata occulta nō sūt referuanda:

bidinis cunctisq; speciei, oppressiones infantium, & similia. Nec enim presu-
mi debet, ullus pontifex uoluisse in occultis peccatis, tot laqueos & pericula
animabus ponere. Verum ubi publicum fuerit crimē, seu casus reseruatus ma-
nifestus, omnino potestati deferendū est, siue sit æqua siue iniqua. In quo ta-
men sic moderet confessor uim clauis, ne confitentē sinat sine absolutione ab-
sque, saltem eorum peccatorum, quæ reseruata nō esse scierit. Quancūq; ego iam
dudā fluctuo, nec dum stationem disputatiōis propriæ composui: An possit
ullus casus, quo ad remissiōem culpæ reseruari, aut unquā reseruatus sit, pœnam
reseruari non est dubium, de quo esto aliorum iudicium. Sed nec in pœnæ re-
missione nimium sit scrupulosus confessor uel confitens, pœnam intelligo, ex
communicationē, uel quamlibet ecclesiæ censuram, seu ut uocant, fulmina &
tonitrua sua. Cum enim excōmunicatio sit mere pœna & nō culpa, ferricq; pos-
sit super innocentem, aut lata manere super resipiscentem, nō propter itineris
longitudinem uel pauperiem, necesse sit differri satisfactiōnē; debet nihilomi-
nus confitens (si petat) absolui ab omnibus peccatis suis, & pro uinculo excō-
municationis soluēdo, & satisfaciendo potestati dimitti, & sic in foro dei & cō-
scientiæ absolutus a culpa & peccatis, mitti ad forum ecclesiæ, soluendus a pœ-
na. Hoc est quod dicit, sufficere absoluendo peccatori, uotum satisfactiōis.

Excōmunicatio
est in casu ab-
soluendus.

VLTIMO.

Votorum ratio foret consideranda, quæ pene maxima est in hac re, questio
multoq; maioris cōfusionis materia, q̄ casuum reseruatō, quāuis & hæc suam
Babylonem magna tyrannide exercet. Quod si hic libere quis uelit loqui, nō
poterit terra sustinere uniuersos sermōes ei⁹, ut de Amos dicit Amasias impi⁹.

Vota nō faci-
le faciēda.

Primum & optimum consilium foret, si pontifices & concionatores popu-
lum dehortarentur & deterrent a pronitate uouendi, ostendentes, q̄ nihil sit
uisitatio terræ sanctæ, Rhomæ, Compostellæ, aliorumue locorum sanctorum
tum ieiuniorum, orationum, operumq; a se electorum studia, si comparata fue-
rint ad opera mandatorum dei, & ad uota quæ in baptismo uouimus, quæ in
domo sua erga proximos suos, cōiugem, liberos, seruos, dominos, possit cum
incomparabiliter maioribus meritis quisq; seruare, q̄ uoti opibus a se electis,
nec a deo mandatis inuenire. Stulta opinio uulgi & pompa Bullarū fecerunt
ut uota ista, peregrinationū, ieiuniorum, orationum, & quorumlibet operum
longe pponderentur operibus mandatorū dei, quæ tamen ut faciamus, nunquā
satis habemus uirium. Atq; ego pro meo iudicio optarem, ut apud Christia-
nos nihil esset prorsus uotorum, præter ea quæ in baptismo emisimus, sicut
olim fuisse apparet, & omnes intelligerent, quid requiratur, ut mandatis dei
obediatur. Videntur enim uota baptisimi prorsus uiluisse præ nimio usu, pom-
pa, dispensatione, redemptiōe, uotorum istorū. Apponamus in quā omnes ui-
res, & plus nos uouisse inueniemus, q̄ possimus implere unquā.

In baptismo
magna uoui-
mus, illa ser-
uamus.

Vota in uni-
uersitatibus
nō rigida ext-
stimanda.

Votorum alia sūt hominibus, sicut & iuramenta: Alia deo. Ea quæ homi-
nibus fiunt, constat tantum & tam diu ualere, quantum uolet cui uouetur.
Proinde sciendum, ut recte Gerson sentit, iuramenta & uota in uniuersitati-
bus solita fieri, aut magnatibus præstita, non debere tam rigida existimari, ut
qualibet eorū p̄uaricationē, iudicemus uoti solutionē aut periuriū: Quin pot-
tius æquū est huiusmodi uota nō intelligi soluta, nisi ex cōtemptu & obstina-
ta malitia eis cōtraueniatur. Secus in his quæ deo uouentur.

In uotis

In uotis quæ deo uouentur, uideo per pontifices dispensari, sed nuncq̄ ego persuadear, tutum fore eum, cum quo sic dispensatur, cum sit iuris diuini tale uotum, & nō maiorem in hoc potestatem habeat pontifex, medius aut summus, q̄ quilibet frater Christianus, & si scio decretales quasdam decretaliūq̄ glossas multa audere, quæ non credo.

Nō tutū i uotis p̄ pontifices dispensare

Hoc tamen libenter crediderim, uotum castitatis ante pubertatem emissum non tenere nec ligare, quia is qui uouit, ignorauit quid uoueret, cum necdum stimulum carnis senserit: proinde pie arbitror, tale uotum apud deum reputari stultum & nihil, prohibendūq̄ essent generali edicto ecclesiæ, monasteriorum patres, ne masculum ante uigesimalium, aut saltem. xvij, annum susciperent, nec puellas ante quintumdecimum uel decimum sextum, si nos cura animarum sollicitaret.

Vehementer etiam temerarium est, in cōmutandis uotis & relaxandis, melius (ut uocant) opus imponere, cum enim apud deum nulla prorsus sit operum differentia, qui non secundum magnitudinē uel multitudinē operum, sed secundum affectum operantis iudicat: & ut scriptum est, spirituum ponderator est dominus, qui sepius artificis sordidi manuale opus preferit ieiunio, aut orationi sacerdotis, ut est exemplū in S. Antonio & Alexandrino Coriario: Quis atdeat præsumere, se uelle uotum in melius aliquod opus cōmutare? Sed hæc alio loco dicenda fuerunt. Hic enim confessionis ritum ad præcepta dei duntaxat referendum suscepimus, pro quietandis componendisque conscientijs scrupulosis.

Vota cōmutare.

Vnum tantū adijciam, struunt multi etiam coniugatis periculosos laqueos præsertim in casu incestus, ut si quis (nam fieri hæc possunt, immo heu! fiunt) fororē uxoris suæ, aut socrum suam, aut alio quopiam gradu cōsanguinitatis contingenter polluerit, mox ardent a iure exigendi debiti matrimonialis, & tamen sinunt eum, immo cogunt uxoris thorum non deserere: obsecro, quod est hoc portentū? quæ medicina peccati noua? Qualis satisfactio peccati? Nonne apparet hos tyrannos, alienæ infirmitati secure imperare, & suæ nimis indulgere? da legislatorem quantūuis poenitentem ac castum, qui hanc legem ferat sibi statui. Ad ignem ponunt aridum lignū, & dicunt, noli ardere: in sinum mulieris nudæ uirum collocant, & prohibēt ne tangat, nec cognoscat: & id auctoritate propria citra mandatum dei, quid insanimus? Me consule, caueat confessor ab his tyrannicis siue decretis siue iuribus. Et cum fiducia talem peccatorem, aut alia poenitentia mulctet, aut desinat punire in totum, liberum ei relinquens ius matrimoni, quod non homo, sed deus ei dedit. Non habet potestatem ullus angelus in cælo, nedum homo in terra hanc poenitentia (id est, peccati assidui ardentissimā occasionem) iniungere. Quare nec audiendi sunt ullo modo, qui talia fieri uolunt, & confitens ab hoc scrupulo & periculo cum fiducia liberandus. Sed quis omnes tyrannides recenset, quibus confitentium & poenitentium miseræ conscientia Christianorum, mortiferis cōstitutionibus & moribus quotidie exagitantur per ineptos homunculos, qui alligare tantū nouerunt onera grauiā & importabilia, & imponere humeris hominum, quæ ipsi nec digito uolunt mouere? Et factum est hoc saluberrimum poenitentia sacramentū, aliud nihil q̄ mera tyrannis magnatum. Deinde morbus & augmentum peccatorū, ut alia significet, & alia operetur miseris peccatoribus, sic ministratibus impijs & indoctis in lege domini sacrificulis ecclesiam dei, quam suis legibus & somnijs repleuerunt.

Ius peccati debitum fatue interdicitur.

Oratio

ORATIO MANASSE REGIS IYDA APVD
BABYLONEM CAPTI.

Domine deus omnipotēs patrum nostrorum, Abraam, Isaac & Iacob & semini eorum iusto, qui fecisti cœlum & terram cum omni ornatu eorum, qui signasti mare uerbo precepti tui, qui conclusisti abyssum & signasti terribili ac laudabili nomini tuo, quod omnes pauent & tremunt a uultu uirtutis tuæ, & insustentabilis ira super peccatores cōminationis tuæ, immensa uero & inuestigabilis misericordia promissiois tuæ, quoniam tu es dominus altissimus super omnem terram longanimis & multum misericors, & pœnitens super malitiam hominum. Tu autem domine secundum bonitatem tuam promissisti pœnitentiam remissionis peccatorum. Et tu deus iustorum non posuisti pœnitentiam iustis, Abraam, Isaac, & Iacob, his qui tibi non peccauerunt, quoniam peccavi super numerum arenę maris, multiplicatę sunt iniquitates meę: Incuruatus sum multo uinculo ferri, & non est respiratio mihi, quia exercitauit iracundiam tuam, & malum coram te feci, statuens abominaciones, & multiplicans offensiones: Et nunc flecto genua cordis mei, pœcans ad te bonitatem domine, peccavi domine peccavi, & iniquitatem meam agnosco, peto rogans te domine, remitte mihi, remitte mihi, ne simul perdas me cum iniquitatibus meis, neq; in aternũ reserues mala mihi, quia indignũ saluabis me secundum magnam misericordiam tuam, & laudabo te semper omnibus diebus uitę meę, quoniam te laudat omnis uirtus cœlorum, & tibi est gloria in secula seculorum,

AMEN.